

Cent anys d'història musical olotina

Text > MIQUEL ALSINA TARRÉS

A redós del centenari de l'entitat i amb l'impuls de la beca Ernest Lluch de Ciències Socials (2018), els musicòlegs Josep Pujol, Laura Pallàs, Joan Gay i Anna Costal han escrit, de forma coral, el llibre que aquí ressenyem, dedicat a la història de l'Escola Municipal de Música d'Olot.

De l'obra, en destaca, en primer lloc, l'aproximació rigorosa pel que fa a la selecció i el contrast de les fonts. Entrevistes, arxius i fons documentals diversos abasten una sòlida fonamentació d'allò que s'hi descriu i del que s'hi opina o conjectura. D'altra banda, quant a la forma, el relat segueix el fil de la història de la institució que, a grans trets, no és altra que la història recent del nostre sofert país al llarg dels darrers cent anys. Pel que fa a la història local de la cultura musical olotina, el grau de detall permet conèixer realitats ben complexes, a voltes riques i diverses, d'altres més magres i penoses.

A tall de sinopsi, queda palès que, des del seu inici, en el curs 1918-1919, amb dos únics professors per a una vuitantena d'alumnes, fins a la celebració del centenari, el centre musical ha assolit un gran creixement, s'ha consolidat amb l'oficialitat dels estudis que ofereix i ha diversificat enormement l'oferta formativa. Així mateix, el centre s'ha ubicat en unes instal·lacions dignes a l'actual Casa de la Música, l'edifici de l'antiga Biblioteca Popular de la ciutat,

i s'ha associat, al mateix temps, al nom del compositor Xavier Montsalvatge (1912-2002), fill adoptiu de la capital de la Garrotxa.

Tot plegat, gràcies a una llarga nòmina de personatges que el llibre ubica en el cronograma de l'entitat i dels quals ressalta les qualitats personals i l'aportació pedagògica o en la gestió del centre, sempre dins el marc d'un temps històric sovint accidentat. També s'hi relaten aspectes interessants sobre un bon nombre d'entitats culturals locals amb les quals l'Escola es va vincular o va col·laborar, com és el cas de l'Orfeó Popular Olotí.

Els autors ens ofereixen aquest recorregut amb un llenguatge atractiu, ric i precís, il·lustrat amb citacions literals que ens apropen al llenguatge de l'època o a l'expressió directa dels informants, en una relació de disset entrevistes. A més, trobem les fonts i referències emprades en cada un dels capítols detallades al final del llibre, juntament amb la bibliografia, la procedència de les il·lustracions i un índex onomàstic de rigor en una obra d'aquesta naturalesa.

Encara, quant a l'estructura del llibre, voldríem destacar-ne el recurs de les pàgines fitxa dedicades a un personatge, document o obra musical determinats, uns elements que anem trobant sistemàticament al flanc esquerre del llibre i que n'amenitzen la lectura.

PUJOL, Josep; PALLÀS, Laura; GAY, Joan; COSTAL, Anna. *Solfes, pianos i cornamuses: Cent anys de l'Escola Municipal de Música d'Olot*. Olot: Ajuntament d'Olot, 2019. 224 p.

També serveixen als autors per aprofundir en aspectes biogràfics, circumstancials o de detall historiogràfic. En tots els casos, s'acompanyen de la il·lustració corresponent; una dimensió visual, imprescindible i irrenunciable, en forma de retrat, partitura o document d'arxiu, entre d'altres. Tot un encert.

La Gernika catalana

Text > PERE BOSCH

Fa alguns anys, amb motiu del 75è aniversari de l'inici dels bombardeigs contra Figueres, l'Ajuntament de la ciutat va encarregar un estudi sobre aquells episodis, amb un especial incís en els efectes sobre la població civil. De fet, l'interès sobrepassava, de molt, l'àmbit estrictament local. Figueres, per la seva condició de triple capital de la República (en pocs mesos va esdevenir la seu dels governs espanyol, català i basc) i de parada inevitable dels milers de refugiats que fugien de la barbàrie franquista, es va convertir en un objectiu

preferent dels bombardejos indiscriminats. En qualsevol cas, a partir d'aquell encàrrec municipal i d'alguns articles i conferències posteriors, l'historiador Enric Pujol i Casademont ha anat aplegant testimonis (setanta-vuit, entre orals i escrits), consultant arxius i estudis secundaris fins a arribar al llibre *Figueres, la Gernika catalana*, editat fa pocs mesos per l'editorial Efadós.

A banda del rigor de l'obra, ben característic de l'autor, cal agrair també una redacció acurada, no sempre habitual en els llibres d'història. Si a tot això

hi afegim la pulcritud de l'edició, el resultat final és un llibre molt recomanable. L'autor comença amb una crònica de cadascun dels bombardejos que va patir la capital de l'Empordà, des del 20 de febrer de 1938 fins al 7 de febrer de 1939, quan s'hi van descarregar fins a 280 tones d'explosius; una dada que posa de manifest la implacabilitat del bàndol franquista. L'autor, a més a més, ressegueix cada episodi de forma intel·ligent, combinant els testimonis orals, els llibres de memòries i els documents escrits. El resultat és un relat colpidor a

Vivències dels viatgers

Text > INÉS PADROSA GORGOT

Ja fa anys que la curiositat i l'esperit excursionista i viatger de Manuel Moreno han esdevingut el seu objectiu preferent d'estudi. En aquesta monografia es culmina el seu profund coneixement envers el tema, ja que hi proporciona el pòsit de tota una vida.

Moreno explica l'evolució en el temps del concepte de viatge, dels objectius dels protagonistes i dels perills i ensurts constants ocasionats per pirates, bandolers, lladres i trabucaires.

En ser terra de pas, la producció literària viatgera dedicada a les comarques gironines ha estat força prolífera. En el llibre es recullen més de vuitanta relats de viatgers. Uns amb missió militar, d'altres amb missió cartogràfica, religiosa, mèdica o de coneixement del territori en el sentit més ampli de la paraula. L'autor desglossa els viatgers per períodes i descriu els trets bàsics de cadascuna de les èpoques: els viatgers de l'antic règim; els il·lustrats, dels quals més d'una vintena s'aproparen a terres gironines; els del barroc, i més d'una trentena de romàntics i aventurers del segle XIX. Els diferencia per nacionalitats: els francòfons i els anglosaxons, entre els quals destaquen Swinburne, Townsend i Young.

Distingeix també els qui fan el viatge per mar o per terra. Es deté en els viatges de Carles V; en els del gran duc de la Toscana Cosme III de Mèdici; en

els dels diplomàtics i religiosos (el cardenal Barberini), en els de cosmògrafs com el portuguès Pedro Texeira i en el *Discurs general* de l'enginyer militar Antonio Borsano. I aporta els relats del valencià Antonio Ponz i els de Francisco de Zamora, el qual va deixar l'obra de referència *Diario de los viajes hechos en Cataluña*.

Al segle XIX, ens visitaren tres dones: Lady Holland, Valérie de Gasparini l'escriptora Emilia Pardo Bazán, a qui Moreno dedica un capítol.

Acuradíssima és la selecció gràfica que acompanya el text. Algunes de les il·lustracions pertanyen als narradors mateixos; d'altres, a dibuixants professionals que acompanyaven als amfitrions en els seus desplaçaments, com les de Pier Maria Baldi, membre del seguici de Cosme III de Mèdici, o les de l'artista romàntic francès Gustave Doré, acompanyant del col·leccionista Charles Davillier. S'hi recullen també gravats cartogràfics, vistes i itineraris, com el mapa manuscrit d'Ambrosio Borsano del segle XVII; el de 1716 d'Oleguer de Taverner i d'Ardena, comte de Darnius, o una molt bona representació de l'obra *Les plans et profils des principales villes et lieux considerables de la Principauté de Catalogne*, de l'enginyer militar francès Sébastien de Pontault, senyor de Beaulieu (s. XVII), coneguda popularment amb el nom de *Petit Beaulieu*.

través del qual el lector pot immersir-se perfectament en el drama que van viure els nostres avantpassats. A banda d'aquesta tasca de cronista, Enric Pujol també s'interroga sobre «les raons d'un espès silenci» o, dit d'una altra forma, sobre el perquè uns fets tan traumàtics van trigar tant a donar-se a conèixer. L'explicació rau en el silenci imposat pel franquisme, però també en l'oblit públic imposat pels pactes de l'anomenada *transició democràtica*. I, paral·lelament, reivindica els testimonis i les fonts que permeten superar aquest trauma col·lectiu. El llibre es complementa amb un annex en el qual es re-

cullen els testimonis orals, els ferits i les víctimes mortals coneguts i els carrers afectats. Després de llegir l'aportació d'Enric Pujol, es fa difícil discutir que hagi qualificat Figueres de «Gernika catalana»; un atribut justificable si tenim en compte les xifres de víctimes i les destrosses urbanes, perfectament equiparables a les de la població basca.

PUJOL I CASADEMONT, Enric.
Figueres, la Gernika catalana: Els bombardeigs de Figueres durant la Guerra Civil (1938-1939).
El Papiol: Efadós, 2019. 143 p.

MORENO CHACÓN, Manuel. **Viatgers.**
Girona: Diputació de Girona: Obra Social "la Caixa", 2018. 96 p.

Els llibres de viatges s'han revalorat perquè ofereixen informació de primera mà procedent del testimoni directe dels llocs, del seu patrimoni artísticomonumental, de la seva gastronomia i de col·leccions artístiques avui desaparegudes. En aquesta aportació de Manuel Moreno, hi trobem, aplegat i sintetitzat amb mesuratge, tot el que fa referència a les comarques gironines.

